

**Egy élhetőbb és vonzóbb
Budapest koncepciója**
(2015-ig)

Tartalomjegyzék

Előszó

1. Helyzetértékelés
2. Jövőkép 2015-re
3. Megvalósítható célok 2015-re.
4. Stratégia
5. Szakpolitikai területek
 - 5.1. Közigazgatás, közbiztonság
 - 5.2. Városüzemeltetés, közszolgáltatások, közlekedés és közterület
 - 5.3. Építészet, városépítés
 - 5.4. Életminőség, környezetvédelem, turizmus
 - 5.5. Kultúra, közösség, szociális politika
 - 5.6. Egészségügy (országos)
 - 5.7. Oktatás (országos)

Utószó

Előszó

Budapestet a rendszerváltás óta hasonló, 1994 óta ugyanaz a politikai koalíció vezeti. Minden ciklusban ugyanaz volt a főpolgármester is, így nincs mód másra nézni kérdőn, mást megszólítani a főváros állapota miatt. Az elmúlt ciklusokban a torz politikai reflexek eleve kizárták a fővárosi közügyekben az ellenzék bevonását. 2007-ben az ellenzék határozottabb fellépésével, következetes magatartásával, de több alkalommal is bizonyított konstruktivitásával látványosan rávilágított, hogy a főváros vezetése a legkisebb mértékű konszenzusra sem képes. A döntéshozatali folyamatokban a városvezetés még a legnemesebb közügyet is képes feláldozni az ellenzék kiszorítása érdekében.

Minden kirekesztés ellenére a minőségi ellenzéki munkához és a jövő előkészítéséhez szükség van jól felépített, strukturált saját elképzelésekre, stratégiára, koncepcióra. 2007-ben Budapest polgárainak nincs lehetősége új városvezetést választani, ezért nincs szükség választási programra. Az ellenzéki munkához sem célszerű teljes értékű programot készíteni, egyébként is, ezt a főváros gazdasági helyzetének pontos ismerete nélkül nem is lehetne. De szükség van egy középtávú program **alapelveinek, stratégiájának** megfogalmazására és szükség van a „polgári oldal” első főváros-vezetési ciklusának tartalmi felépítésére, filozófiájának, céljainak (2015-ig) meghatározására, egy **új koncepcióra**. Ennek megismerésével a következő időszakban a választók tudomást szerezhetnek a „polgári oldal” alternatívájáról, szándékáról, gondolkodásmódjáról és prioritásairól. Ezért ebben a koncepcióban nem teljességet, mint inkább az újszerűséget, az irányultságot, a realitást, az értékeket és a szándékot érdemes figyelni. Majd 2009-2010-ben kidolgozásra kerül – ennek alapján és folytatásaként - egy részletes középtávú (2025-ig) városüzemeltetési és városfejlesztési program.

Hozzá kell tenni, hogy a városvezetésben valóságos és intenzív pragmatikus együttműködésre van szükség. Ennek hiányában a fővárosban nem lehet értékes előrelépést produkálni. A most elkészült koncepció egy szűk munkacsoport gondolkodásának eredménye, melynek felmutatásával – biztos vagyok benne – fontos lépést tettünk a működőképes városprogram megalkotásának, megvalósításának útján.

Budapest, 2007. november 24.

Tarlós István

1. Helyzetértékelés

Budapesten az elmúlt 16 évben több területen romlott az életminőség, általánosságban elmondható, hogy az igényesség – néhány csekély, szigetszerű jelenséget kivéve - eltűnt a városból. 1990 óta 500 ezer ember költözött ki Budapestről különböző okok miatt, ezzel szemben csak 200 ezer választotta Budapestet új lakóhelyéül. Budapestnek, mint európai nagyvárosnak, nincs karaktere és nincs filozófiája.

Versenyképtelen a tömegközlekedés struktúrája, és mindemellett megnőtt a városban a közlekedéssel töltött idő. Romlik az utak minősége. A kampányszerű, a zömében választások előtti útfejlesztések és azok lebonyolítási módja a legfelső döntéshozói szint erkölcsi és szakmai komolyságát kérdőjelezi meg. A tervezetlen beruházások még a közlekedésre fordított összegek felhasználásának hatékonyságát is megkérdőjelezik, nem beszélve az egyéb területekről. A beszerzéseknél, a közszolgáltatásoknál és a beruházásoknál gyakoriak az átgondolatlan, átláthatatlan és ismeretlen tartalmú szerződések.

A lakhatás, az élhetőség szempontjából súlyos kettősség jellemzi a várost. Vannak fejlettebb területek, de jelentős a XXI. század európai fővárosához méltatlan lakókörzetek száma. A főváros környezeti állapota – néhány fejlesztés hatását kivéve – elhanyagolt, rossz. Az állandósult zaj-, rezgés-, por- és szeméttelhelések nem megfelelően kezeltek, sokszor korlátozás nélküliek. A főváros lakói – néhány szűk terület kivételével – az elidegenedés jeleit mutatják. A legtöbb városrészben a társadalmi kohézió még a legminimálisabb mértékben sincs jelen. Vannak területek, ahol közösségről egyáltalán nem lehet beszélni, sőt, az életminőséget alapvetően meghatározó és egyre romló állapotok uralkodnak.

Kevés a minőségi kapcsolódási lehetőség, a „kulturális” fogyasztást ma sok esetben a nagy alapterületű üzletközpontokban eltöltött időt jelenti. A főváros vezetése nem törődik a sportot és a szabadidős foglalkozásokat érintő területekkel.

Az átgondolatlan, erőltetett és kapkodó privatizáció miatt több, stratégiai jelentőségű vagyonelem kikerült a főváros tulajdonából. A város üzemeltetése rosszul szervezett, a működtetésben hiányzik a távlati gondolkodás és a profi menedzsment szemlélet. Budapest szabályozatlan város képét festi. A közigazgatásról általában elmondható, hogy kaotikus, áttekinthetetlenül bonyolult, inkohereus a szabályozottság, lassú, nem lakosságbarát, elektronikus támogatottsága megoldatlan. Az egyes hatósági személyekre gyakran jellemző eljárásuk során az indokolatlan hatalmi attitűd.

Jelentős kárkövetkezménye van annak, hogy évtizednyi múlta tekintenek vissza a városvezetés és a kerületek harmonizálatlan, sokszor komoly feszültségeket rejtő vitái, amelyek zömében működési és jogköri rendezetlenségeken alapulnak.

Nincs a városnak jellegzetes turisztikai arca, annak ellenére, hogy Európában szinte egyedülálló adottságokkal rendelkezik.

Budapest olyan, mintha nem lenne gazdája.

2. Jövőkép 2015-re

Ennek a koncepciónak az eredményeként 2015-re az alábbi eredmény születhet, 2015-ből visszatekintve az alábbi állapotok alakulhatnak ki:

2010 óta a legtöbb területen jelentős fejlődés történt. Jól láthatóak a rendezett Budapest kialakításához vezető programok eredményei. Már több területen kezd jól működni a főváros. Párhuzamosan indult fejlesztések, átalakítások minden területen eredményekhez vezettek: mint az ország európai szintű **fővárosa**, mint **lakóterület**, mint **munkahely**, mint **kulturális és turisztikai központ**. A néhány év alatt kialakított új közigazgatási rendszer jóval hatékonyabb működtetést eredményezett. A főváros és a kerületek vezetése a legjelentősebb területeken egységet, csapatot formálva dolgozik a város fejlődéséért. Sokat javult, változott a város lakóinak hozzáállása, tudati szintje. A városi rendőrség már teljes szervezetében hatékonyan működik. A főváros gazdaságilag stabilizálódott. Több, hosszabb távú fejlesztési program indult: lakótelepek, barnamezős és világörökségi rehabilitációk. Tehermentesebbek lettek a belvárosi részek, elindult a zöldfelületek növekedése és mindezek szervesen illeszkednek az épített környezet rehabilitációs programjához. Ezek a törekvések eredményeket hoznak a városi embereknek az életminőség megítélésében is. Mivel a város lakóinak ezen érzése, a főváros szeretete sokat javult, ezért elmondhatjuk, hogy növekedett a közösségi érzés, megerősödni látszik a lokálpatriotizmus.

Megalapozottak és széles körben ismertek a város hosszabb távú, 2025-ig indított fejlesztési programjai, amelyek már a nagyobb időigényű (pld. egyetemi város) és a nagyobb forrásigényű (pld. nagyobb rehabilitációk, új Duna híd, stb.) programokat tartalmaznak. Van Budapestnek olyan koncepciója, amely helyességét az elmúlt néhány év és a lakosság jelentős többségének támogatása igazolta.

Egyre többen érzik úgy, hogy jó Budapesten élni, jó Budapesten dolgozni és turistaként kellemes Budapestre látogatni.

3. Megvalósítható célok 2015-re

- 2010-ben véglegesíteni kell Budapest új koncepcióját, amely tartalmi és értékrendi alapelve a fejlesztési programoknak;
- A fővárost átláthatóan, nyilvánosság által is ellenőrizhetően kell működtetni;
- A közigazgatási rendszer átszervezésével, modernizálásával hatékony és szolgáltató, ügyfélbarát működtetésével meg kell változtatni, javítani kell a közigazgatás reputációján;
- Az intézményrendszert át kell alakítani;
- Átfogó közlekedésszervezési átalakítás, optimalizálás. Igényvezérelt, utasbarát közlekedési rendszer segítségével a tömegközlekedésben legalább 30 %-kal növelni kell az utaslétszámot, csökkentve a város gépkocsiforgalmát;
- A BKV irányítási rendszerének átalakításával, piaci elvek szerint és hatékonyan működő szolgáltató vállalatot kell létrehozni;
- Meg kell szervezni a városi rendőrséget, ezzel jelentősen növelve a közterületek biztonságát és az emberek biztonságérzetét. A lakóközterületek, és közterületek rendjét nyugat-európai szintre kell hozni. Ezekben a területeken legalább 90%-ra növelendő a jogellenes esetek büntetésének kockázata; A közterületi jogsértések és devianciák esetében a nulla tolerancia elvét kell érvényesíteni.
- A korábbi presztízs- és hatáskörviták helyett szinergiát kell létrehozni a főváros és a kerületek vezetése között. „Egy főváros, egy csapat” elvet alkalmazását a programok legalább kétharmadánál kell elérni;
- Az időtáv végére Budapestet tiszta várossá kell fejleszteni. Ennek mind az öt kritériumában jelentős fejlődést kell elérni: környezethasználat, közszolgáltatás, közbiztonság, közélet, kommunikáció;
- Professzionális program segítségével jelentősen növelni, segíteni kell az értéket jelentő civil szervezetek tevékenységét. A főváros tudati és erkölcsi szintjén csak a társadalom szereplőinek segítségével lehet hatékonyan javítani. Jelentősen növelni kell a lokálpatriotizmus szemléletet. A lakóközösség szerveződéseit támogatni kell. Mivel sok társadalmi, központi feladat végrehajtásában jelentős a szerepük, ezért egy civil fórumot kell létrehozni a tevékenységük koordinálására;
- A főváros működésének alapelemévé kell tenni az önkormányzati, friss tömegtájékoztatást, az átláthatóságot. Ennek létre kell hozni az infrastruktúráját.
- Az országos gyakorlatnak megfelelően létre kell hozni a „Fővárosi Ombudsman” intézményét.

4. A stratégia

A „polgári oldal” fővárost irányító új szemlélete, alapelvei:

- ❖ Egy a város
- ❖ Felelős vezetést
- ❖ A többség életminősége és nyugalma a legfontosabb cél
- ❖ Az igények és a lehetőségek által vezérelt biztonságos működtetés, igényesen
- ❖ A lakosság jó közérzete fontosabb, mint a pillanatnyi javak
- ❖ A városfejlesztés fontos szereplői a lakosok
- ❖ Kiszámíthatóság, átláthatóság, tervezhetőség

A főváros új fejlődési pályára állítása előtt meg kell ismerni a pontos gazdasági helyzetet. A célok megvalósításánál az igényességet és a realitást kell szem előtt tartani. Részletesen elemezni kell a programok forrásigényét és hatásainak mértékét. A kisebb forrásigényű, de nagyobb hatású programoknak prioritást kell biztosítani. A célkitűzések elérését szolgáló programok forrásigényeit összesíteni, harmonizálni kell. A főváros fejlesztését komplex programként, összefüggéseiben kell kezelni.

Törekedni kell a városvezetés politikai megosztottságának csökkentésére. Tartalmi alapon minél szélesebb konszenzusok kialakítása szükséges. Az alapelvek feladása nélkül az „egy a város, egy a csapat”- elv kialakítása jelentősen csökkentheti a felesleges küzdelmek által lekötött energiákat. A programok szakszerű megtervezése mellett azonos hangsúllyal foglalkozni kell a szereplők elkötelezettségeivel és felkészültségeivel is. Csak felkészült és a működtetésben elkötelezett, nem átpolitizált szervezettel lehet hatékonyan eredményt elérni.

A stratégia szerves és fontos része a kommunikáció. Rövid idő alatt a főváros lakóit tájékoztatni kell arról, hogy egy élhetőbb Budapest programja transzparens módon formálódik. A főváros vezetése szolgálja, és nem birtokolja a várost. Nyíltan, de nem túlzóan kell beszélni a korábbi visszasságokról és az eddig általában elhallgatott dolgokról.

Úgy kell kialakítani a főváros operatív szervezetét, hogy minél egyszerűbb felépítésű legyen, pontos felelősségi- és jogkörökkel. A főváros legfelső vezetésének struktúráját a feladatokhoz illesztve kell kialakítani. A szükséges törvénymódosításokat a főváros vezetésének kell kezdeményeznie. A programok megtervezése és végrehajtása során egy kezdeményező, proaktív szemlélet kell, hogy uralkodjon. A következetesség, átláthatóság, a kiszámíthatóság kell, hogy jellemezze a programokat.

A főváros és az agglomeráció programjai közötti kölcsönhatások kezelendők, harmonizálандók. Budapest és környékének polgárai több területen közösségeket alkotnak.

A kétféle városfejlesztési felfogás egészséges keverékére van szüksége Budapestnek. A kizárólag beruházásokkal operáló városvezetési stratégia nem lehet sikeres. A folyamatok, a szolgáltatások, a biztonság, a társadalmi tudati szint fejlesztése sokszor fontosabb, mint a beruházások. A rendcsinálás első éveiben ez mindenképp igaz, és meghatározónak kell lennie a szűkös források szétosztásánál.

Az előző városvezetési ciklusokból minden olyan programot, gyakorlatot meg kell tartani, amely e koncepciót szolgálja, és ezzel összhangban van.

Kiemelt témák az első ciklusban:

- Budapest működtetését új alapokra kell helyezni. A demokratikus elvek erősítése mellett hatékony, a kézi vezérlés látszatát is elkerülő, professzionális városvezetési struktúrát kell kialakítani. A főváros elkötelezett felelős vezetője a főpolgármester, de a bonyolult intézményrendszer működésének irányítója - az újonnan létrehozandó pozíció betöltője – a városigazgató. Ezzel a stratégiai és az operatív irányítás szakszerűen szétválasztódik, és átláthatóbbá válik a város működése.
- Az önkormányzatiság jellege, szellemisége: alapvetően át kell alakítani az önkormányzatok működésének, tevékenységének szellemiségét. A szolgáltató, a többség életminőségének javításáért tevékenykedő önkormányzati modellt kell kialakítani és működtetni.
- A szociálisan kettészakadt fővárosnak minden polgára egyformán fontos. Ezért a kiszolgáltatottabb csoportok védelme, felemelése – a rend és az értékek elve mellett–, hangsúlyos feladata a városvezetésnek.
- Főváros, kontra kerületek: a hatékonyság és az ésszerűség elve alapján át kell alakítani a két terület felelősségi- és jogköreit. Vannak területek ahol a centralizáció és vannak, ahol a decentralizáció kell, hogy érvényesüljön. Tiszta, feszültségmentes állapotot kell kialakítani.
- Privatizáció, önkormányzati vállalatok: monopol helyzetben lévő, közszolgáltató vállalatot privatizálni tilos. Minden, ebbe a kategóriába tartozó vállalat működését és szerződéses viszonyait ellenőrizni kell. Az önkormányzati vállalatok irányítását professzionálissá kell fejleszteni.
- A város működtetésében minden területen – megfelelő forrás-optimalizálás után - el kell indítani azokat a folyamatokat, amelyek a kitűzött célok megvalósítását szolgálják. Néhány, már elkezdett, az új célokhoz illeszthető program esetében - megfelelő ellenőrzés után folytatni kell a munkát.
- A lakóközösségek: az élhetőbb főváros képének kialakításában meghatározó szerepe van a lakóközösségeknek. Ezen közösségek mobilizálása érdekében kitartó, szervezett munkára, megfelelő elkötelezettségre, figyelemre van szükség.
- Budapest jövőjét építő program legalább két elemét nem lehet rövidtávra tervezni:
 - a./ A lakosság, a társadalom Budapesten élő jelentős részének tudati szintjét, közösségi hozzáállását csak hosszabb távon lehet tovább emelni
 - b./ Egy új karakterű, szellemiségű, kinézetű Budapest csak hosszabb idő, néhány következetesen vezetett ciklus alatt alakítható ki. Budapest egységes és újszerű városképe, kellemes érzetet adó működése jelentős forrásokat igényel, ezért ennek az állapotnak a létrehozása legalább két ciklust igényel.

A városfenntartás – és fejlesztés ütemterve:

Budapest mai helyzete nem teszi lehetővé, hogy egy fejlesztési terv a jelenlegi programok folytatásaként, vagy korrekciójaként a szokásos módon folytatódjon. Először a főváros működésének stabilizálására, a kártékony folyamatok leállítására, bizonyos mértékű válságmenedzselésre van szükség. Ezért három, eltérő hangsúlyú fázisra kell osztani a fejlesztési programot. Természetesen párhuzamosságok, átfedések találhatók az egyes fázisok között, de az egyes időszakok legtöbb feladatának karaktere eltérő.

- I. fázis:**
1. A főváros gazdálkodásának, működésének stabilizálása.
 2. Feltételeinek megteremtésével elindítani az európai szintű rendteremtés folyamatait és a legtöbb területen értékelhető eredményeket kell elérni.
 3. A kisebb forrásigényű városfejlesztési programok indítása.
 4. A II. és III. fázisok előkészítése

A fázis időtartama: kb. 3 év

- II. fázis:**
1. A rend megteremtése, az elfogadható szintű szociális biztonság létrehozása (megfelelő kormányzati politikát feltételezve).
 2. A nagyobb városfejlesztési programok indítása. Az élhetőbb Budapest kialakítása.
 3. A III. fázis programjainak előkészítése.

A fázis időtartama: kb. 3 év

- III. fázis:** Az nyugat-európai szintű főváros folyamatos, dinamikus fejlesztése, építése.

A fázis időtartama: több mint 10 év

5. Szakpolitikai területek

A program fókuszáltsága érdekében hét területen a koncepció készítői részletesebben foglalkoztak a feladatokkal és a lehetséges megoldásokkal. Ebből az első öt témakörben a végső célokat szolgáló, tipikusan budapesti megoldások fogalmazódtak meg, míg az oktatás és az egészségügy területén az országos programok jelenlegi turbulenciái, folyamatos változásai miatt még a várható kiindulási állapotot sem lehet kellő pontossággal meghatározni.

Ez még nem egy véglegesített választási program, ezért az egyes szakterületek részletes elemzése, helyzetértékelése és részletes cselekvési programja helyett témakörönként a legfontosabbnak és a következő ciklusban végrehajtandónak tartott célt, stratégiai lépést határoztunk meg.

5.1. Közigazgatás, közbiztonság

5.1.1. Helyzetértékelés

Közigazgatás

A főváros **közigazgatását** – a fentiekén túl – az alábbiak jellemzik:

A jogi szabályozottság

Jelentős diszharmonia figyelhető meg a kerületi, a fővárosi, az állami közigazgatási működés szabályozottságában, irányításában, állományösszetételében, jogszabály-értelmezésében. Inkoherens, áttekinthetetlen, nem egymásra épülő, a jogkövető magatartás a szabályozók gyakori változása, megismerhetetlensége miatt nem lehetséges, a jogalkalmazás gyenge hatásfokú, a jogértelmezés nem egységes. A jogsértéseknek és a jogkerüléseknek nincs konzekvens, feltétlen szankciója, ezért a prevenció nem érvényesül.

A közigazgatási hatósági ügyekben eljáró hatóságok

Ezen ügyekben első fokon a kerületi önkormányzati hivatalok járnak el, míg másodfokon nem a fővárosi önkormányzat, hanem a jelenleg még regionális szervezésű Közigazgatási Hivatal. Így ebben a lakosság jogbiztonságát, hangulatát alapvetően befolyásoló kérdésben a fővárosi önkormányzat nem vesz részt. Ugyanez a helyzet néhány önkormányzati döntésben is.

Illetékesség

Az eljárások során gyakori az illetékességi konfliktus a kerületek között, sőt a kerületek és a főváros között is. Kerületek közötti illetékességi vitában a fővárosnak nincs hatásköre.

Összehangoltság

Tisztázatlan az országos hatáskörű kormányzati szervek illetékes fővárosi szervezeti egységeinek és az önkormányzati hatóságok munkájának összehangoltsága, az eljárások koordináltsága, az egységes jogalkalmazás követelménye. Különösen igaz ez a jogsértések esetén eljárási jogot gyakorló szervek esetén.

Nem biztosított a közigazgatási - azon belül a szabálysértési – másodfokú ügyekben eljáró bíróságokkal az intézményesített együttműködés.

Budapest önkormányzati közigazgatása túlbonyolított

Önkormányzati szervezési kérdésekben nem látszik fenntarthatónak, hogy nem egészen 2 millió lakosú város életét 24 önkormányzat szervezze, képviselőkkel, külön apparátusokkal, eltérő, gyakran konkuráló szabályozókkal, divergáló gazdálkodási gyakorlattal. Ez rendkívül pazarló, organizálhatatlan és értelmetlenül rögzült gyakorlat.

Egységes humánerőforrás gazdálkodás hiánya

Nincs egységes hivatali szervezet az önkormányzati szerveknél, összehangolatlan a hatósági személyzet felkészítése, hiányzik az egységes érdekeltségi és belső karrierrendszer.

Nemzetközi kapcsolatok koordinátlansága

Az önkormányzati és fővárosi jellegű nemzetközi kapcsolatok intézése, szervezése a kerületek, a főváros és a kormányzat között koordinátlanak.

Ügyintézés

- Az E- közigazgatás rendkívül fejletlen, nem épül egymásra, az egyes kerületi és a fővárosi önkormányzat informatikai rendszerei összehangolatlanok, nem kompatibilisek. Eltérő szabályozottságúak a mögöttes nyilvántartási és ügyviteli rendszerek.
- Van amikor a telefonon történt ügyintézés több időt vesz igénybe, mint a személyesen bonyolított.

Közbiztonság

A közbiztonság kérdése bármilyen fővárosi program szempontjából megkerülhetetlen jelentőségű, a lakosság relatív biztonságérzetét, élet és munkakörülményeit elsősorban determináló ügy.

A közbiztonság helyzetét – korábbiakban leírtakon túl – az alábbiak jellemzik:

Biztonságérzet

A városlakók biztonságérzete a főváros vezetésének jelenleg nem szempont. A magyar fővárosban a valóságban védelemre szorulókat szinte semmi tényleges védelemre, különösen megelőzésre nem számíthatnak. A lakótelepeken már az olcsóbb autót is lopkodják, s bizonyos utcákon, tereken nem tanácsos sétálni esténként. A lakosság szubjektív biztonságérzete jelentősen romlott az utóbbi években, európai összehasonlításban a sereghajtók közé kerültünk.

A fővárosi rendőrség jelenlegi helyzete

A fővárosi rendőrség rendkívül komoly létszámhiánnyal¹ küzd, irányíthatósága nehézkes, felszereltsége gyenge szintű, működése mélyen alulfinanszírozott. A fővárosi és a kerületi rendőrségek mindenhol rászorulnak arra, hogy az önkormányzatok különböző alapítványokon keresztül támogassák őket. Mind a fővárosi, mind több kerületi rendőrség vezetése olykor kényszerűen átpolitizált. A rendőrség intézkedő és reagáló képessége kétséges színvonalú. A politikailag beharangozott fejlesztések csak részben valósultak meg: látható rendőrség, lakótelepi rendőrség, térfigyelő rendszer-fejlesztések, egységes rádiórendszer, 112-es segélyhívó rendszer, stb.

A rendőri szervek hatékonysága és együttműködése

Részben csekély mértékű, másrészt eltitkolt, illetőleg differenciáltan kommunikált a rendőri munka fontos mutatója a nyomozáseredményesség. Zavaró hatásúak a kerületi és fővárosi, valamint a fővárosi és a nemzeti nyomozó iroda hatásköri, és illetékességi zavarai, de legalább ennyire a nyomozó tevékenység jelentős ügyészi determináltsága. Jelentős rendőri erőket kötnek le az őrzési, biztosítási, vezetési, gazdálkodási, funkcionális feladatok.

Önkormányzati rendvédelmi feladatok és finanszírozásuk

Nem világos az önkormányzati feladat, hatáskör és felelősség a közbiztonsággal összefüggésben. A rendőrségi működés egyre nagyobb arányát finanszírozzák a kerületi és a fővárosi önkormányzatok alapítványok, adományok útján, tisztázatlan azonban a polgárőrségi, közterület-felügyeleti működés koordináltsága, költségvetési támogatása. Mindezek rontják a társadalmi részvétel határfokát, a finanszírozási transzparenciát, a bűnmegelőzés határfokát, a közterületek lehetséges rendjét.

Hiányzik a közbiztonság egységes megközelítése

Hiányos a közbiztonság komplex megközelítése, nem terjed ki a veszélyes üzemekre, az árvízvédelemre, a közlekedésbiztonságra.

¹ Jellemző, hogy egy kerületben a létszámhiány (látszat) megoldását úgy találták meg, hogy a 40%-nyi betöltetlen létszámot egyszerűen elvonták. Így azután valóban nincs létszámhiány, de persze rendőr sincs.

5.1.2. Megvalósítandó célok 2015-re

- Tartalmában és folyamataiban át kell alakítani az önkormányzatok működését. A folyamatok egyszerűsítésével, az elektronikus ügyintézés általánossá tételével, gyorsabb, hatékonyabb ügyintézési rendszer váljon általánossá az érintett törvénymódosításokat követő két éven belül. Mindennek jelentős a költségcsökkentő hatása.
- A ciklus végére ügyfél-, polgárbarát önkormányzati rendszer kell, hogy működjön Budapesten kerületi és fővárosi szinten egyaránt.
- A ciklus közepére a fővárosban be kell fejezni a centralizációs és decentralizációs átalakításokat, folyamatokat, feltételezve a szükséges törvénymódosításokat. A közigazgatásban meg kell valósítani az „egy főváros”- elvet, függetlenül attól, hogy kerületi, vagy fővárosi közigazgatási síkról van szó.
- A közigazgatási hatósági ügyek ügymenetének felülvizsgálatával eldöntendő, hogy lehet-e a másodfokú eljáró hatóság, valamint a kerületek közötti illetékességi problémák arbitrálója a főváros.
- Ki kell alakítani a fővárosban a kerületekkel összehangolt, egységes humán erőforrás gazdálkodást. Szabványos hivatali szervezeti felépítéssel, összehangolt képzési-, teljesítményértékelési-, érdekeltségi- és belső karrier rendszerrel.
- Létre kell hozni a főváros önkormányzat városrendészetét. Az európai példák alapján, jelentős felelősséggel és felhatalmazással, megfelelő létszámú fővárosi szervezetet kell két év alatt létrehozni. A szervezés alapelvei: politikamentesség, szakszerűség, elkötelezettség. Célja: a közterület rendjének biztosítása, a jogsértések megelőzése.
- 2012-ig létre kell hozni a „Fővárosi Ombudsman” intézményét és ezzel egyidejűleg az önkormányzati rendszert az új intézmény működésének hatékonysága érdekében módosítani kell. A szervezés alapelvei: politikamentesség, szakszerűség, elkötelezettség. Célja: a közterület rendjének biztosítása, a jogsértések megelőzése.
- Jelentősen javítani kell a Budapesti közlekedésbiztonságot. El kell érni, hogy 25%-kal csökkenjen a balesetek száma, különös tekintettel a gyalogos és kerékpáros balesetekre, és ezen belül is a gyerekekre.
- Két éven belüli fokozatos bevezetéssel és komoly PR támogatással a zéró tolerancia elérése a kábítószer terjesztőkkel, továbbá a közterületen randalírozókkal, garázdálkodókkal, szabálysértőkkel szemben.
- A közbiztonság kérdésének kezelését ki kell terjeszteni az olyan, a biztonságot érintő területekre is, mint a veszélyes üzemek, az árvízvédelem, a katasztrófavédelem és a közlekedésbiztonság.
- Tisztázandó a polgárőrségi, közterület-felügyeleti működés koordináltsága, költségvetési támogatása.

5.2. Városüzemeltetés és közszolgáltatások

A jelenlegi városvezetés elveszítette a kapcsolatot a főváros lakóival, a nép-közeliséget populizmusnak nevezi. Szemléletváltás kell. Szerénység, alázat, összeszedettség és rend. Biztonság, erre vágyik Budapest mindenekelőtt.

5.2.1. Helyzetértékelés

Pénzügyi és vagyoni helyzet

A város túlságosan eladósodott. Vagyona eltűnőben van, mivel az egyensúlyi helyzet fenntartása érdekében – tekintve, hogy további kölcsönök felvételére már gyakorlatilag nincs lehetőségük – minden olyan vagyonelemet, ami még értékesíthető, a piacra dobnak. A jó gazda gondoskodó felelőssége már nyomokban sem lelhető fel. A következő városvezetés mozgásterét pénzügyileg teljesen beszűkítették adósságállománnyal, felelőtlen kötelezettségvállalásokkal.

Városvezetés

Se rendje, se rendszere nincs. A városvezetés ma Budapesten nem működött és nem tervez megfelelően. A magyar fővárost a rendtelenség uralja. A városvezetés a mának él, a propagandát a valóság fölé, a rövidtávú politikai hasznot a város jövője fölé emeli.

Jó gazda-e az állam, ill. az önkormányzat?

Az SZDSZ egyik fő szlogenje évek óta, hogy az állam rossz gazda. Úgy tűnik, hogy az ő esetükben ez igaz is. Pedig sem elméletileg, sem a külföldi önkormányzati tapasztalatok alapján, semmisen indokolja ezt a tézist, s jónéhány ellenpéldát is lehet találni. Ez az állítás azonban Budapesten sajnos tény, különösen ha az önkormányzati cégek működését vizsgáljuk, elkésérítő a statisztika. Többjüket a korrupciós mechanizmusok biztonságos kiépítésének és a modern menedzsment részleges, vagy teljes hiányának (l. következő pont) ötvözete jellemzi.

Közszolgáltatókban, önkormányzati cégekben (pl. vagyongazdálkodás) és a különböző önkormányzati szervezetekben (pl.: GAMESZ), ill. magukban az önkormányzatokban csak elvétve lehet professzionális menedzsment találni. Tagjaik általában direkt pártirányítás alatt állnak.

Korrupció

Budapest a korrupció melegágya. Ezt tükrözi kedvezőtlenül alakított pénzügyi helyzete és a folyamatos botrányok a beruházások és a közbeszerzések körül.

Közbeszerzések

A rendszerek sincsenek összehangolva, ami jelentősen kiadásnövelő hatású a beszerzési és a bonyolítási kiadások oldalán egyaránt. A törvény sürgős módosítására van szükség.

Manipuláció és cinizmus

Milyen cirkusz volt, amikor ígéretük ellenére a koalíciós erők megemelték a gázárakat! Hogy támadták mindazokat, akik ezt számon merték kérni! Azóta pedig számos egyéb, más ígéretük is köddé vált. Azt mondták, megvan a pénz a metróra. Kiderült, hogy nincs meg. Azt is mondták, adottak a metróépítés műszaki- és egyéb feltételei, kiderült, hogy ez sem igaz.

A városvezetéssel szemben számtalan példával lehet bizonyítani a félrevezetés, a manipuláció vádját.

Mindenki hibázhat, az ígéretek nem mindig betarthatók, ez egy-két esetben hihető. Ám az a cinizmus, amellyel a városvezetés folyamatosan lekezeli és bagatellizálja saját legtöbb ígéretét, az elfogadhatatlan.

Közlekedés

Budapest közlekedése az egyik legneuralgikusabb terület. A közszolgáltatás, az üzemeltetés, az életminőség, a komfortérzet, a hatékonyság, a turizmus, a környezetszennyezés területén a közlekedés meghatározó szerepet játszik. Ezért szükséges az általános szinten túl, fókuszáltan foglalkozni vele.

A tömegközlekedés növekvő térvesztése, az utazási hossz és idő növekedése, a járat- és vonalritkítások, és mindezekkel szemben a közlekedési kínálatot messze meghaladó közösségi igény egyre romló állapotot eredményez.

A metró4:

Többszörösen problémás, élén a finanszírozással. Nem tudni miből fejezik be, mekkora lesz a többletköltség. Az ára elfogadhatatlan és örökké durván változik. Egy újabb Combinó ügy kezd belőle kerekedni, csak egy nagyságrenddel drágább. Ráadásul jelenleg még az is bizonytalan, hogy mikor indul az utasszállítás.

Felszíni kötőtpályás közlekedés:

A villamos vonalak fejlesztésében nagy az elmaradás. Ugyanez igaz a trolibusz vonalak esetében is. Az elővárosi közlekedés fejlesztése a jelenlegi városvezetés alatt semmit sem haladt. A forgalmas villamos vonalak hosszabbítása helyett teszteletlen és ultradrága Combinókat vettek. A villamos vonalakat szétszabdalták, hogy minél több jegyet kelljen venni.

BKV helyzete:

Belső tartalékokkal rendelkező, nem megfelelően irányított és ellenőrzött önkormányzati vállalat. Gyakori vezetőváltások, esetenkénti kézi vezérlés, a szociális eredetű költségvállalások bizonytalansága a szakszerű vállalatvezetés kialakulását akadályozza. Párhuzamosságokkal terhelt struktúra, óriási adósságállomány és deficitek jellemzik.

Menetrendek sincsenek összehangolva, emiatt túl sok a várakozási idő.

A tömegközlekedés díjszabása

A tömegközlekedés díjszabását a működtetés minősége és költsége szerint, a szociális szempontok figyelembe vételével (részben központi költségvetési feladat) és a tömegközlekedés versenyképességére alapozva kell optimalizálni, meghatározni. Agglomerációval integrált tömegközlekedési viszonylatok kialakítása szükséges. Nem szabad a deficitet romló szolgáltatás és drasztikus tarifaemelés formájában szinte kizárólag a lakossággal megfizettetni.

A közúti közlekedés forgalmi körülményei színvonalának jelentős romlása miatt növekednek a közlekedés okozta káros környezeti hatások, romlik a közlekedésben résztvevők és az érintett városlakók életminősége.

A város közúthálózata a növekvő autóforgalom befogadására ugyanakkor alkalmatlan, a parkolás, gépjárműtárolás kérdése pedig továbbra is megoldatlan. Az agglomerációban terjeszkedő urbánus teret az utóbbi 10-15 évben az úthálózat és a gépkocsis mobilitás alakította, ezért kedvezőtlen szétterülő, a hatékony tömegközlekedésre alkalmatlan területi struktúrák jöttek létre. Ennek következtében az utazási módok közötti megoszlásban mintegy kétszeresére nőtt a személygépkocsi-utazások, és ezzel együtt 25 %-kal csökkent a közforgalmú közlekedési utazások száma.

Dugók

Állandósultak. A felszíni közlekedés csődhelyzetéről beszélhetünk. Az évek óta romló helyzet javítására nincs a komplexitásában is átgondolt, következetesen végrehajtott terv. A teherforgalom szabályozása máig megoldatlan. Mintha minden történés véletlenszerű lenne.

Parkolás

Parkolás továbbra is állandó, megoldatlan probléma. A folyamatos viták, megosztott felelősség és működtetés, a rendezetlenség a jellemzője.

Főközlekedési utak

Állapotuk sok helyen igen rossz. Az előre beharangozott útfelújítások számottevő része mindig elmarad. Amit elvégeznek, az szakszerűtlen organizáció mellett, példátlan lassúsággal, magas áron készül el. Az utómunkálatok és a környezet rendezése pedig rendszerint elmarad. A kátyúk télen állandó problémát jelentenek, de sok még nyáron is.

Közterületi munkavégzés

A közterületeken végzett, fővárosi finanszírozású munkák organizációja egyszerűen borzalmas. Mindez akár az útfelújítással, akár a metróépítéssel, s minden egyéb fővárosi tevékenységgel kapcsolatban elmondható. Mindez a legtöbb esetben teljes káoszhoz és óriási forgalmi dugókhoz vezet a nyári időszakban is.

Közművek és közszolgáltatások**Közművek és közszolgáltatások működése**

A jól prosperáló közszolgáltató cégeket (Vízművek, FCsM) a városvezetés már kiengedte a kezéből. A kevésbé prosperálókat hol magára hagyja, hol lehetetlen elvárásokkal bombázza.

Mindkét kategóriában a szolgáltatások egyre drágábbak. A városvezetés saját – hosszú éveken át elmulasztott – intézkedéseinek következményeit (pl.: BKV átszervezés elmaradás), szinte kizárólag a budapesti lakossággal akarja megfizettetni, díjemelések, járatszűkítések formájában.

A jelenlegi városvezetés programjában vannak támogatandó törekvések, például a FŐTÁV, BKV átszervezése, de ezek a végrehajtás során eltorzulnak. Hosszú évek óta megoldatlan probléma, hogy az elvileg piaci szereplővé vált közüzemi szolgáltatók a lakosságot rendkívül irritáló módon „hatóságszerű” magatartást tanúsítanak, ügyintézésük rendkívül körülményes, lassú. Rájuk vonatkozó rendkívül negatív lakossági vélekedés rávetül a fővárosi önkormányzatra.

Közmű privatizáció

Civilizált országok nagyvárosaiban fordítani igyekeznek a rossz tapasztalatokat eredményező tendencián, a közszolgáltató cégek privatizációján. A dolog nem vált be, a városok kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek!

A főváros jelenlegi vezetése most mindentől függetlenül újabb privatizációkat terveznek (FKF privatizációs terve, ELMŰ, Gázművek részvényeinek eladása)

Közszolgáltatások

A tradicionális, a város adottságainak megfelelő közszolgáltatások érthetetlen szűkítését figyelhetjük meg (fürdő- és strandszolgáltatások, kishajó forgalom).

Fogyasztóvédelem

Megbízhatatlan Budapesten a fogyasztóvédelem. A városlakókban évek óta a legváratlanabb események erősítik a kiszolgáltatottság érzését (állandósultak a botrányok a bizonytalan eredetű, selejtes, lejárt, máskor kis mértékben mérgezett élelmiszerek forgalmazásából adódóan).

Közterületek

A fővárosi közterületeken jellemző a rendetlenség és bizonytalanság. Még a legfrekvenciáltabb helyek közvetlen közelében is (pl. Belvárosi templom, Jászai Mari tér) visszataszító látvány tárul elénk. Szemét, graffiti és vadplakátozás mindenütt. Hajléktalanokkal vannak tele a pályaudvarok, aluljárók, közparkok. Kutyaürülék, rongálás, a köztulajdonban lévő közterületek lassú, de biztos pusztulása.

Az utcák látványa is szomorú olykor: bedeszkázott portálok a Belváros szívében (Kossuth Lajos u, Rákóczi út). Rengeteg hiányzó utcanévtábla, gyenge útmutatók, rengeteg idegen nyelvű felirat. Pusztul a városi faállomány. Kevés a virágzó bokor és a virág.

Rövid idő alatt terjedtek el a közvagyon, a közjót egyaránt rongáló, romboló graffiti firkálmányok.

Közterületek (járdák, játszóterek, közterek) és egyéb önkormányzati területek (pl. sportpályák) egy jelentős részét elrondítja a kutyatulajdonosok kisebb, fegyelmetlen hányadának figyelmetlensége.

Ma liberális személyiségi jognak számít a pályaudvarokon, az aluljárókban, a közparkokban lakni, oda végezni a szükségét. Budapestet ma már valósággal ellepik a hajléktalanok és a veszténivaló nélküli krakélerek.

Kevés a jogszabályi védeltséget élvező terület a fővárosban (sokszor ott sem tartják be, módosítgatják). Fogynak az erdőterületek. Zöld- és közterületek elhanyagoltak.

Duna parton is kevés a zöldterület. Ami van, nagyon elhanyagolt. A legtöbb régi üdülő és pihenőövezet teljesen amortizálódott.

Közterületi műalkotások, csobogók, szökőkutak, stb. állagmegóvása akadozik, számuk kevés.

5.2.2. Megvalósítandó célok 2015-ig

- Egy új városvezetésnek munkájának megkezdésétől számítva két éven belül (azaz 2012-re) el kell érnie, hogy Budapest lakossága meg legyen győződve róla, hogy a városvezetés őket képviseli, az ő érdekükben dolgozik, s nem becsapni, hanem kiszolgálni szeretné őket. A városvezetés megítélése az előző vezetéshez képest jelentősen javuljon.
- Egyértelműen professzionálisabbá váljon Budapest vezetése. Ez mind a résztvevők szakmai tapasztalata, mind az addigra elért eredmények alapján legyen nyilvánvaló és mérhető; Át kell alakítani a főváros operatív szervezetét. Ez legyen minél egyszerűbb felépítésű, pontos felelősségi- és jogkörökkel. A legfelső vezetés szerkezete igazodjon a feladatokhoz.
- Budapest lemaradóból felzárkózóvá váljon, olyan várossá, amely visszaszerzi a régióban betöltött vezető szerepét. Fejlődjön, szépüljön a főváros. Legyen teljes körű a főváros árvízvédelme. Induljon meg egy átfogó ingatlan felújítási program, kormány és EU támogatás bevonásával. Ma egy-két kirakatprojekt van csupán.
- Létre kell hozni egy aktívan működő egyeztető fórumot a fővárosi kerületekkel és az agglomerációval. A fórumba köztisztviselőket és szakértőket kell delegálni, de a legmagasabb szinten is szorosan követni kell munkáját, hogy a kritikus kérdésekben gyors döntések születhessenek.
- Meg kell valósítani annak feltételeit, hogy a város közterületein, közintézményeiben rendet lehessen teremteni. A feltételek birtokában a városi közterületek funkcionális használhatóságát hatósági eszközökkel is biztosítani kell a törvényesség keretei között, a városlakók túlnyomó többségének érdekei szerint.
- Gondoskodó városvezetési elvek érvényesítésével a közszolgáltatásokat stabilizálni, ellenőrizhetővé és minden városlakó számára elérhetővé kell tenni.
- Zéró toleranciát kell meghirdetni a korrupcióval szemben. Be kell vezetni egy valóban hatékony, nem árfelhajtó, hanem árnyomó hatású közbeszerzési rendszert, elektronikus támogatással. A rendszer emellett legyen gyors és könnyen kezelhető. Könnyítse, és ne gúzsba kösse a munkát. A nagy beruházások teljesen transzparensen és a különböző civil szervezetek bevonásával folyjanak. Szűnjenek meg az állandó korrupciós botrányok. Valódi verseny és nyomott piaci árak jellemezzék a fővárosi beszerzéseket. Ehhez a jelenlegi közbeszerzési rendszert át kell alakítani, hatékonyra kell tenni.
- Külön kell foglalkozni a privatizáció területével. Monopolhelyzetben lévő közszolgáltató vállalatot privatizálni tilos. Minden, ebbe a kategóriába tartozó vállalat működését és szerződéses viszonyait, a szerződések betartását és lejárását ellenőrizni kell.
- Az önkormányzati vállalatok irányítását professzionálissá kell fejleszteni. Szakmai alapon működő menedzsment létrehozása, eredményorientált és kontrollált városigazgató irányítása alatt a városi közszolgáltatások területén.

- Erőfeszítéseket kell tenni a lakóközösségek, városrészi közösségek felélesztése érdekében. Érdemi támogató programokat kell beindítani ezeken a területeken a civil szervezetek bevonásával. A tevékenységek különböző területei: hagyományörzés, néptánc és népdal, zenekarok és kórusok, színjátszó-körök, vallási és lelki élet, ifjúsági szervezetek, sportszervezetek, egészség megőrzési szervezetek, stb.
- Ki kell alakítani egy törvényhozói munkacsoportot, amely javaslatokat tesz a szükséges törvénymódosításokra. A törvénymódosításokat a főváros vezetésének kell kezdeményeznie az Országgyűlés irányába.
- Ki kell alakítani egy olyan összehasonlító rendszert, amely méri a főváros teljesítményét és eredményeit, s azokat összevethetővé veszi más hazai és külföldi nagyvárosokéval.
- Létre kell hozni egy projektet, amelynek keretében szoros munkakapcsolat alakul ki a tudományos élet résztvevőivel, különös tekintettel az MTA-ra és az egyetemekre.

Közlekedés

- A BKV –t úgy kell átszervezni, hogy szolgáltatásainak minősége ne zuhanjon vissza. Be kell látni, hogy a BKV erre a maga erejéből nem képes. A belső átszervezések mellett az állam és a főváros is pénzt kell áldozzon ennek érdekében.
- Rendezni szükséges a taxisok megoldatlan problémáit.
- Fel kell gyorsítani az elővárosi közlekedési rendszer szervezési és megvalósítási lépéseit.
- Erősíteni kell a felszíni kötőtpályás közlekedési elemeket.
- A parkolási rendszert egységesíteni kell. Magáncégek ne gyakorolhassanak hatósági hatásköröket, azt az önkormányzat tartsa kézben. Őrzött P+R parkolók létrehozása szükséges. Összesen egy fővárosi parkoló társaságra lenne csak szükség!
- A teherforgalom szabályozásával tér- és időbeli korlátozások bevezetése szükséges. A nagyobb teherautók behajtását csökkenteni kell, az átmenő teherforgalmat a városból ki kell zárni.
- A KRESZ módosításával újra kell szabályozni a városi közlekedés egy részét: teherforgalom, buszsávok, kétkerekű közlekedés.
- Nagy kihasználtságú, kötőtpályás városi tömegközlekedés elővárosi kapcsolattal, elérhető egységes tarifarendszerrel.
- Kiepített kerékpár infrastruktúra, kultúrált szabályokkal, illeszkedve a tömegközlekedési hálózathoz. Elkerülhetetlen, hogy a KRESZ szabályai a kétkerekűekre is szigorúan kötelezők legyenek.

5.3. Építészet, városépítés

5.3.1. Helyzetértékelés

A város ingatlanvagyonát tekintve több tendencia figyelhető meg, de sajnos egyik sem befolyásolható, mert a városépítési szabályozás erőtlen, gazdasági eszközök pedig nem állnak rendelkezésre.

A stratégiai ingatlanvagyon megléte alapvetően meghatározza a város jövőjét, nagy közös célok megvalósítását. Budapest számára a Margit-sziget, a Csepeli Szabadkikötő, a Citadella, a pályaudvarok, a repülőterek, a zöldterületek, a volt Divatcsarnok, a vásárcsarnokok mind-mind stratégiai vagyonnak számítanak (részben sajnos számítottak). Beszélhetünk a Lágymányosi Fejlesztési Területről, ahol az egyetemi funkciójú utóhasznosítás mellett 40% addicionális haszonnal járó EXPO valósulhatott volna meg. Ugyanakkor a Millenáris helyszínén funkcióját veszített ipari terület ma Európa-Nostra Díjas kulturális intézménynek ad helyet.

Nagy fejlesztési projektek kialakulását alapvetően a legnagyobb ingatlantulajdonosok döntenek el. Budapesten ebben a szerepben van például a MÁV. Most az úgynevezett kormányzati negyed kialakítása kapcsán a MÁV területvesztése nem mellesleg párját ritkító közlekedési anomáliákat hozhat magával. A Főváros vezetése tétlenül nézi és hallgat, sőt asszisztál ehhez.

A főváros lakásvagyonát a rendszerváltástól kezdve folyamatosan magántulajdonba került át. Több évtized alatt azonban a ma már közel 90%-ban magántulajdonban lévő lakótelepi és belvárosi lakások egyre több rekonstrukciós hibával terheltek. A megalakult magántársaságok nem rendelkeznek vagyonnal és felújítási alappal. A főleg pályakezdők, kiskereső értelmiségiek és nyugdíjasok által alkotott lakóközösségeket egy-egy tehetősebb lakótárs egy-két év alatt kismozdít, majd háziúrrá válva, lassan kiköltöztet mindenkit. A nagykörút és a Duna közötti 6000 eklektikus lakóépületnek csak ötöde esett át valamilyen rekonstrukción az utóbbi évtizedekben. A fennmaradt épületállomány teljes rehabilitációja 2006-os áron meghaladná a 2500 milliárd forintot.

A város külső gazdasági környezetéhez tartozik a kormány-főváros viszony az általános pártpolitikától az évtizedekre meghatározó fejlesztéseken át az adott évi költségvetési pozíciókig. Hiányzik az egyeztetésnek minden eredményes intézményes formája.

5.3.2. Megvalósítható célok 2015-ig

A főváros felújításra és továbbépítésre szorul. A város úgy került ebbe a helyzetbe az évtizedek óta tartó békeidőben, hogy közben 17 évvel ezelőtt kinyílt a szabadság kapuja, és azóta a tőkekoncentráció hiányára sem lehet hivatkozni. Mára évtizedes lemaradásokat kell pótolni Budapesten. A jelenlegi meghirdetett terv ezt a célt nem szolgálja. Új korszakot kell nyitni Budapest városfejlesztést érintő életében. Új, átfogó fejlesztési stratégia kidolgozása szükséges. Ezen belül funkcionális tervezésre, a városi szerkezetek megváltoztatására van szükség, amelyet vezérprojektek beindításával és új műfajként: fejlesztési szabályozással célszerű végigvinni. Természetesen minden használható elvet és részletet át kell venni a Podmaniczky-tervből. Főleg azokat, melyek esetében reálisan elérhető forrásokról beszélhetünk. A baj csak az, hogy ilyenből kevés van.

A főváros és az ország gyenge gazdasági helyzete miatt reális távlatokba kell elhelyezni Budapest új városfejlesztési, városépítési programját. A külső forrásokat is igénylő nagy beruházások, fejlesztések inkább a 2010-es évek második felétől ütemezhetők. Ennek megfelelően 2015-ig kettős feladata van a város építészetéért felelősöknek:

- rendet tenni a szabályozás területén, megszüntetni a hiányosságokat és a kis forrásigényű, általában állagmegóvási programokat végrehajtani,
- elindítani a hosszabb távú városfejlesztési programok előkészítését.

A cikluson belül végrehajtandó feladatok:

- Budapest szintjén kell egységessé tenni az építési szabályozásokat. Fel kell számolni a kerületi és a fővárosi szintű szabályozási ellentmondásosságokat.
- Fel kell mérni és optimalizálással a legfontosabb épület rehabilitációkat végre kell hajtani. A döntéseket az értékmentés elve kell vezérelje.
- Új dunai közúti és gyalogos híd létesítését legalább el kell kezdeni, de lehetőség szerint be is kell fejezni 2015-ig.
- A szabályozás segítségével a zöldmezős beruházások helyett a barnamezős területek hasznosítását kell elérni. Különböző programokkal a közterületeket közösségi helyekké, fórumokká kell alakítani.
- Közszolgáltatások területén a centralizált szolgáltatások decentralizálásával, a helyi kisboltok és szolgáltatók újrarahonosításával el kell érni, hogy a város otthonos, hangulatos legyen. Megállítva az elidegenedés folyamatát, újra naponta beszéljen az egyik polgár a másikkal.
- Sport- és szabadidőcentrumokat kell létesíteni, mert ezekben hiányt szenved a város, főleg a lakótelepeken.

Hosszabb távú, de legalább program-előkészítésben indítandó feladatok:

- Budapest hosszú távú városfejlesztési tervét új koncepció alapján kell kidolgozni. Az értékalapú városfejlesztési koncepcióhoz kell illeszkedni az általános fejlesztési és az általános rendezési tervnek. Ennek a koncepciónak az alapja, hogy sokkal több értéket hoz létre, több értéket keletkeztet, mint amennyit felhasznál.
- A közlekedésben a belvárosnak nem az átmenő forgalmat kell lebonyolítania, és nem munkahelyeket kell kínálnia, hanem célállomásnak kell lennie. Egyedi, Közép-európai, európai nagyvárosi színvonalú, belvároshoz illő funkciók szükségeltetnek. A Belvárosnak elegánsan élénknek kell lennie, gyalogos közterületek hálózatával, Duna-parti kapcsolatokkal.
- Városrehabilitáció területén a történelmi városrészek és a lakótelepek fokozatos megújításával, régi-új életformák kialakításával kiegyensúlyozott lakásviszonyokat kell elérni.

5.4. Életminőség, környezetvédelem, turizmus

5.4.1. Helyzetértékelés

Az életminőség

Budapesten az elmúlt 16 évben, általánosságban elmondható, hogy romlott, eltűnt az igényesség. A főváros vezetése „liberális” szemléletéből eredően, - úgy látszik, mintha – az életminőséget is sajátos felfogásban mindenki magánügyének tekintette és nem foglalkozott vele. Pedig az életminőség több környezeti tényező együttes hatásának eredménye, semmiképp nem magánügy. Az egyik ilyen terület a mikrokörnyezet állapota, minősége. Az elszegényedés, az erkölcsi közállapotok romlása rontja ezt a helyzetet. De hasonló a helyzet más területeken is. Magyarország fővárosát, egy több funkciót magára vállaló egységként képzeljük el. Jelenleg azonban sem a lakhatási, sem a munkahely, sem pedig a kulturális funkciót nem képes ellátni ez a város. Ebből adódóan az itt élő emberek jogos és kellemetlen érzete a szabályozatlanságból következő bizonytalanság. Ez az érzés döntő hatással bír az egyén önmagának értelmezett életminőség fogalmára.

Társadalmi folyamatok

A társadalom elöregedése Budapesten fokozottan érzékelhető. Általában évről évre kevesebb gyermek születik, növekszik a kiköltöző családok száma és csökken a beköltözőké. A főváros tehát a mostani szervezettségi, üzemeltetési szintjén alkalmatlanná vált a minőségi életre. Érezhetően növekszik a városlakó emberek közötti elidegenedés, a közöny és már nemcsak egymás, hanem a közvetlen környezetük iránt is immunissá válik a lakosság. Ez egy megállítható és megfordítható folyamat!

Lakótelepek

A lakótelepek egyre jobban leszakadnak. A lakótelepek világában, ahol fokozódó nehézségek közt küzdenek a megélhetésért és a boldogulásért, gyakran hallanak esélyegyenlőségről, de szinte soha nem találkoznak vele. Oly ravaszul, oly kevés befektetéssel még szinte soha nem nyertek meg közösségeket, mint a városvezetés ezt a lakótelepekkel tette, miközben a „szabadság” jegyében e részein a városnak uralmuk alatt nem sok jutott, legfeljebb az érzéketlen, átható közömbösség az életük iránt. A városvezetés számára csak az a fontos, mit és hogyan lehet elhitetni a budapestiekkel, s kiemelt helyen szerepelnek ebben a manipulációban a lakótelepek közösségei. A 17 évnek ők a legnagyobb vesztesei. Ha körülnéznék környezetükben, mérlegelik, hogy mit kaptak, közülük hányan tudtak felemelkedni, milyen az egészségügyi ellátásuk, mekkora a körükben a munkanélküliség, milyen pénzügyi helyzetbe került sok család, akkor érdemes elgondolkozniuk.

Nyílik a társadalmi olló. Egy szűk réteg, ill. a legszélesebb tömegek vásárlóereje közt ebben az országba, városban kozmikus távolság van.

Zöldterületek mennyisége és állapota

Városszerte sok az egybefüggő „fekete-terület”. A közterületek sivarak, szürkék. Kevés a park, a játszótér, a zöld terület. A Duna parti részeket sem tudjuk kihasználni, nem tették közkinccsé, nem vált vonzóvá sem a városlakók, sem a turisták számára. A meglévő zöld területek többsége ápolatlan, elhanyagolt, gazdátlan, akár a város egésze. Legtöbbje hiába van, nem tölti be funkcióját. A lakóházak belső udvarai nagyrészt kövezettek, aszfaltosak, kevés a zöld udvar. A főváros szélén fogy az erdőterület, ész nélkül épülnek az újabb és újabb bevásárlóközpontok, lakóparkok, lakóépületek, vagy utak, amelyek mind azt a területet csökkentik, ahonnan a főváros friss levegőhöz juthatna.

Környezetvédelem

Ma fővárosunk környezeti állapota meglehetősen elhanyagolt, leromlott, egy szóval rossz.

Víz-, levegő- és talajszennyezés

Vizeink, levegőnk, talajunk, mind-mind elszennyezettek. A levegőszennyezettség mértéke kifejezetten magas a főutak környékén. A forgalom túl nagy, városunk nem erre a mennyiségű és minőségű autóforgalomra van tervezve. A legnagyobb környezeti terhelést a közlekedés jelenti, az ártalmak nagy része a járműforgalomra vezethető vissza. Rengeteg, a levegőt súlyosan szennyező, füstökádó gépjármű, elsősorban az öreg teherautó és busz. Ezek útmenti ellenőrzése és kiszűrése gyakorlatilag megszűnt. Zöldkártya és műszaki vizsga különösebb nehézség nélkül kapható.

Ivóvízbázisunk veszélyben van, csatornahálózatunk befejezetlen, szennyvíztisztítási és kezelési rendszerünk csak részben megoldott.

A téli csúszásmentesítés meghatározó részt még mindig szózással történik, amely súlyosan szennyezi a talajt.

Zaj-, por- és rezgésszennyezés

A városi életet megkeseríti az állandósult rezgés-, és zajterhelés, különösen igaz ez a főútvonalak mellett, valamint azokon a területeken ahol a város feletti légifolyosók találhatóak.

Hulladékgyűjtés és feldolgozás

Az általunk megtermelt, évenként Gellért hegy méretet öltő hulladék elhelyezése elavult, kezelése korszerűtlen. Szelektív módszerek bevezetéséről, alkalmazásáról alig hallunk, pedig ez mindössze elhatározás kérdése lenne!

Nincs közvetlen szelektív szeméthyűjtés. A szelektív hulladék feldolgozása csak részben megoldott. A gyűjtőhelyek kialakítása nem teszi lehetővé azok higiénikus üzemeltetését. Ráadásul néhány fegyelmetlen lakos a szelektív gyűjtőhelyeket illegális szemét lerakóhelyként használja.

Turizmus

Budapestet - elhelyezkedése egyedülálló, adottságai alapján - joggal nevezhetnénk Európa szívének. A turizmus jelentősebb bevételi forrása lehetne a fővárosnak.

Budapest-turizmus stratégia nem létezik. Sok, összehangolatlan elem veszi körül ezt a területet. Budapest ma nem turista-barát. A szolgáltatások kialakításakor nincsenek arra figyelemmel, hogy a turisták nem beszélnek magyarul, s nincs mindenkinél készpénz, no pláne forint. Ez még a legfrekvenciáltabb helyeken is előfordul (pl. Budai vár, Sikló).

A belföldi turisták számára Budapest nem különösen csábító úti cél. Ezek az utazók szívesebben keresik fel inkább a szomszédos országok fővárosait.

A hagyományos üdülőterületekhez képest itt a fővárosban lényegesen rövidebb a turisták átlagos tartózkodási ideje. Ezzel párhuzamosan a vendégek magasabb szintű szolgáltatásokat vesznek igénybe, így nagyobbak a kiadásai. A férőhelyek kihasználtsága az év folyamán kevésbé ingadozó és tetejébe, nagy a fizetőképes külföldi vendégek aránya is. Ehhez képest nem tudunk élni a lehetőséggel, a város vezetése erre a kihívásra csak kapkodással reagál. Jellemző, hogy az elmúlt évtizedben nem a főváros fejlődése, nem a feltételek javulása, hanem a fapados légiforgalom elterjedése miatt nőtt a turisták száma.

5.4.2. Megvalósítható célok 2015-re

Szemléletmód váltásra van szükség:

A főváros új, komplex programjának egyik központi kérdése az életminőség, a környezetvédelem és a turizmus területének fejlesztése. Ezek a területek elsődlegesen új szemléletet igényelnek. Az életminőség és a turizmus egyértelműen szolgáltató-, a környezetvédelem a tudatosság szemléletét igényli. Jólétünk és kényelmünk növelésének célja erős gátja a környezettudatos életmódnak.

Tehát, a szemléleten kell változtatnunk. Ehhez kell segítséget, alternatívát biztosítanunk az embereknek. Minden egyénnek, szervezetnek és közösségnek van felelőssége és ehhez tartozó cselekvési lehetősége.

A szakterület érintett témáit nem hivatali kötelezettségként, előírások gyűjteményeként, hanem lelkiismereti összetevőként kell kezelnünk. Semmit nem érnek a hivatalok erőfeszítései, ha nem találkoznak a közösségek szándékaival, érdekeivel, ha nem élvezik az emberek támogató bizalmát. Ezért aztán, mindenkinek meg kell tenni a magáét! Ha mást nem, meg kell locsolni az utcákra kihelyezett virágokat, fákat, vagy kevesebb mosószert használni. A nemzetközi környezetvédelmi egyezményekhez képest ezek nagyon csekély dolognak tűnnek, pedig nem azok. Épp annyira fontosak, épp annyira hatékonyak, mint bármely fejlesztés célú beruházás.

Életminőség (több szakmai terület tevékenységének következménye)

- Az egyéb területeken hozott intézkedések pozitív hatását szervezett formában tudatosítva, az életminőség javulásának nemcsak az érzete, de ténye is egyre meghatározóbbá válik. Erről megfelelő, szakmailag felkészült szervezet gondoskodik. Városirányítás szempontjából ez egy külön gondozandó, önálló terület.
- A ciklus végére a város demográfiai képe – még ha kis értékkel indikálhatóan - kedvező változást mutat. A javuló körülmények hatására folyamatosan csökken a kiköltözők száma, akik korábban nagyrészt családos fiatalok voltak és egyre jobban érzik magukat az emberek.
- A bizonytalansági érzés megszüntetésének mentén szűnni látszik az elidegenedés, az érdektelenség, a fásultság jelensége is. Nagy szerepet vállaltak magukra ebben az átstrukturálódó lakóközösségek, illetve a valós feladatukat ellátó civil szerveződések.
- A városi életvitelben is mutatkozik változás. Mivel van lehetőség, fokozódik az igény is, megismerni és megvalósítani az egészséges életmód lehetőségeit, formáit. Ezzel, egyre többen élnek is!

Környezetvédelem

- Több közlekedésfejlesztési program jelentős környezetvédelmi következménnyel jár, ezért minden esetben fokozottan kell ennek hatását figyelembe venni. Ilyen például, hogy a tömegközlekedés feltételrendszerének, eszközrendszerének (buszsáv, busz-öblök, kötött pályák, géppark, stb...) felújítása, cseréje, bővítése szakmai és nem üzleti alapon, viszont környezetvédelmi szempontokat mérlegelve kell, hogy megtörténjen. A járműpark legyen környezetkímélő rendszerű!
- A szemléletváltás gyorsítása érdekében a fővárosi iskolákban és a különféle médiumokban, a főváros támogatásával a környezetfelelős szemlélet terjesztése felerősödik, és állandó témává válik.

- A nagy forgalmú utak mentén növényekből védősávokat kell telepíteni, a kis forgalmú utcákba pedig forgalomcsillapító módozatokat kell alkalmazni (sávszűkítés, fekvőrendőr, stb...)
- Arányos és differenciált szemétdíjak kerülnek bevezetésre. A társasházak érdeke a szelektív gyűjtőedények alkalmazása, kihelyezése. Senki nem érzi feleslegesnek az odafigyelését, munkáját, ugyanis a begyűjtő cégek is ezt az elvet követik, sőt az újrahasznosítási program is friss lendületet kapott. Nem tűr halasztást a veszélyes hulladékok lakóterületről való gyors semlegesítése!
- A meglévő zöldterületek tulajdonviszonyai tisztázásra kerülnek. A tulajdonosok kötelezettek a rendbetételre, gondozásra és a megóvásra. A parkokra, zöldterületekre több szempontból is szükségünk van: a növényzet leköti a port, kis mértékben mérsékli a zajt, növeli a levegő páratartalmát és nem utolsó sorban szemet gyönyörködtető látvány.
- A mellékutcákban amforák, dézsás növények, utcabútorok kerültek kihelyezésre. Ezek gondozása, ápolása folyamatos feladat.
- A Duna part olyan pihenő övezetté válik a fővárosiak, valamint a hazai és külföldi turisták számára, mely a város teljes hosszában ugyanazt a minőségű pihenést, rekreációs lehetőséget, szolgáltatási rendszert nyújtja az igénybevevőknek.
- A maguk előtt új lehetőségeket találó lakóközösségek számára megteremtett új, fővárosi és kerületi pályázati források nyomán egyre több lakóház belső udvara alakul át zöldudvarrá.
- A fővárosban és vonzáskörzetében a kiadott építési engedélyek – indokolt esetben - felülvizsgálatra kerülnek. Természetpusztítás, erdőirtás nem történhet semmilyen építkezés ürügyén!
- Budapesten és agglomerációjában az erdőtelepítés hatására a levegő minősége jelentősen javul.

Turizmus

- A fővárosi rendészet külön részlege foglalkozik a turistákkal. Ez kultúrált védelmet, szolgáltatást jelent. A biztonság, a turisták nyugalma a komfortérzet egyik legfontosabb eleme. Európai átlag alá süllyed a kellemetlen incidensek száma.
- A főváros vezetése szervezett formában, tervezetten segíti a turizmus fejlődését mind a közvagyon, mind a magánvagyon támogatásával (például: magángyűjtemények nyilvánossá tétele).
- Stratégiai kérdésként, hosszabb távú feladatként kell kezelni a főváros idegenforgalmi jelentőségű kulturális programjait.
- Az általános környezeti és életminőségbeli javulás nyomán pozitív irányú tendencia alakul ki a belföldi és a külföldi turizmus esetében is. Budapest csábító uticélként fog megjelenni a többi európai főváros mellett. A híres magyar vendégszeretet ebben a megújított közegben és szellemben még előnyösebb oldalait tudja mutatni a hazai és külföldi turistáknak.
- Kiemelten, közügyként kell kezelni a budapesti egészségügyi turizmus hálózatának működését, elsősorban marketinges támogatását (gyógyfürdők).

5.5. Kultúra, közösség, szociális viszonyok

5.5.1. Helyzetkép

Kultúra

Budapest kulturális életét a spontaneitás, a színtelenség, a magárahagyatottság jellemzi. Kiváló történelmi, építészeti és földrajzi adottságai ellenére csak egyike a közép-európai fővárosoknak. Sőt erősen lemaradt Prága mögött. Ezt mutatják a legfrissebb felmérések is. Pedig a kultúra stratégiai termék, kitörési pont a XXI. századi Budapest számára. A kultúrváros képét az egyetemvárosi és fürdővárosi funkciókkal tovább erősíthetik. Budapest specialitása kulturális és turisztikai szempontból: a színházak nagy száma, a zenei élet gazdagsága. A szokott formákon túl azonban újszerű kezdeményezésekre van szükség, hogy a főváros felkerüljön a világ kulturális térképére.

A különböző kültéri rendezvényeknél figyelembe kell venni a csendes többséget.

Hiányoznak a városi mítoszok. Ezek vannak, csak fel kell őket kutatni.

A kulturális gazdaság korunk globális gazdaságának legígéretesebb jelensége. Lényege, hogy nem a termék, vagy szolgáltatás materiális értéke számít, hanem a belé fektetett gondolat, tudás, esztétikai többlettartalom. Budapestnek nagyon jók az adottságai, illetve esélyei e tekintetben (lásd film, reklám, média, könyv, sajtó, divat, szoftver, építészet, zene, stb.) A kultúra lassan luxusnak látszik. A külvárosi mozik nagy részét bezárták, a színházak támogatása egyre csökken. Megjelentek a plázák, mint kulturális terek.

Városnyi lakótelepeken nincs a mai napig sem kulturális élet, sem egyetlen színvonalas szórakozóhely, – ami volt, az is sorban szűnik meg.

Közösségek

Budapesten nagyon kevés területen alakultak ki aktív lakóközösségek. Történelmi fejlődési múlttal rendelkező európai nagyvárosok jellemzője, hogy önálló identitással rendelkező kisebb lakóközvetek sokaságából áll, amelyek meghatározóak a lakosok életminősége és a város működése szempontjából. Ilyen közösségek kialakulására nagy szüksége van Budapestnek. Igaz, hogy ez viszonylag hosszú folyamat, tartós közösségek formálódásához akár évtizednyi időre is szükség van, ezért van szükség ezek önszerveződéseinek támogatására.

Szociális viszonyok

Nyomasztó Budapest – különösen pedig egyes területei – szociális helyzete.

Általában sincs tartaléka széles rétegeknek, a középosztályt is ide értve. A tartalékok teljes felélése is táptalaj a hajléktalanság kialakulása számára. A hajléktalanok mindenütt védtelenül élnek. Kihátálatalanságukban nem csak a város funkcionális használatát akadályozzák annak frekvenciált pontjain, de már biztonsági szempontból is kockázati tényezőt jelentenek. Érdekes egyébként, ellenére annak, hogy Budapesten már Cegléd méretű város lélekszámának megfelelő hajléktalan él, de szinte nincs is köztük roma származású. Ez a romák erős családi érzésének, kohéziójának tudható be.

Nincs a fővárosban munkanélküli stratégia sem. Ebben a városban ma sokat tanult, magasan kvalifikált fiatalok, akár többgyermekes családfenntartóként is bármikor munkanélkülivé válhatnak. Kevésbé kvalifikált családok esetében ez még könnyebben előfordulhat. Az országos helyzet Budapesten is érezteti hatását.

Romlik a szociális ellátás színvonala. Az oktatásban és az egészségügyben bevezetett, illetve bevezetni kívánt intézkedések legyengítik, lassanként felszámolják a társadalmi szolidaritást. Ez a szolidaritás pedig nem valamiféle paternalizmus, vagy pártállami csökevény, hanem a társadalom kohéziója. Nincs Budapesten megfelelő közmunka program sem.

A nyugdíjasok széles tömege szintén leszakadóban van. Az egyre romló nyugdíjfeltételeket nem lehet választások környéki szerény egyszeri juttatásokkal kompenzálni. Ezek inkább spekulatív, hangulati intézkedések.

5.5.2 Megvalósítható célok 2015-re

Kultúra

Eredeti jelentése: (colo, colere, colui, cultus – megművelni). Átvitt értelemben ápolni, nemesíteni, kiművelni valamit. Az Unesco megfogalmazása szerint egy társadalom sajátos lelki, tárgyi, szellemi és érzelmi jegyeinek együttese, mely az irodalmon és a művészeteken kívül magában foglalja az életstílust, az értékrendszert, a hagyományokat és a hitvilágot is. A kultúra tekintetében a kibocsátás és a befogadás aspektusa is fontos. A kultúra nem csupán a magas kultúra, hanem minden, amit a hétköznapokban is csinálunk (étkezés, kávéházak, fürdők, stb.)

A főváros kulturális stratégiáját hármas célnak kell megfeleltetni:

- harmonikusan épüljön be a nemzeti kulturális stratégiába
 - legyen tekintettel valamennyi kerület érdekeire
 - a nemzetközi kulturális közegben terjessze a magyar kultúrát.
- Az épített környezet is kulturális érték. Nem kötődhet választási ciklusokhoz. Szükséges egy iránymeghatározás a töredék-ötletek helyett.
 - Kívánatos volna, hogy az örökségvédelmet szolgáló beruházásoknál vissza lehessen igényelni az áfa-t.
 - Főépítész mellett működjenek az új beruházásokat esztétikai szempontból értékelő szakmai testület.
 - Muzeális intézmények legyenek kiemelten közhasznú szervezetek. A múzeumok vállalják felolvasások, művészeti-közéleti viták lebonyolítását.
 - Színházak városi tulajdonban maradnak. Megszüntetendő a színházi együttesek közti művészi és bizalmi válság, mely a szolidaritás hiányából adódik.
 - A kormányzattal közös irodalmi mecenatúra programot kell kidolgozni
 - Szükséges a zenei és egyéb rendezvények kategóriák szerinti osztályozása
 - Könyvtárakban egységes könyvlelőhely nyilvántartás megoldása fontos. Az összes könyvtárat be kell vonni a digitalizálási programba.
 - Növelni kell a köztéri képzőművészeti alkotások számát. A város önkormányzata a képzőművészet életében menedzseri szerepet töltsön be.
 - Sokkal több kulturális kisvállalkozás kell Budapesten.
 - A fővárosban nincsenek színvonalas karneválok. Rendezni kell ilyeneket. Bizonyos mértékű egészséges extravagancia időnként nem árt egy nagyvárosnak.
 - Tematikus sétákat kell szervezni, például építészeti hagyományok mentén, vagy magyar zenei géniuszok (Kodály, Bartók, Dohnányi) nyomában, esetleg a „Nyugat” folyóirat tematikái által meghatározva.

Közösségépítés

- Létre kell hozni a civil szervezetekkel és a lakóközösségekkel kapcsolatot tartó koordinációs irodát. A ciklus végére egy bővülő, jól működő, önszerveződő hálózat kialakulását kell támogatni.
- El kell indítani, majd eredményességére építve és a tapasztalatok alapján bővíteni kell egy gyerek-foglalkoztatási programot. Elsősorban a lakótelepek hátrányos, utcán, parkokban csellengő gyerekeinek kell un. „sátoros” programokat szervezni. Ahol nem áll rendelkezésre megfelelően nagy méretű közösségi hely, ott nagyobb méretű sátorban kell szakemberekkel különféle foglalkozásokat szervezni a fiatalok részére.
- Meg kell szervezni egy állandó kommunikációs fórumot a lakóközösségek önszerveződéseinek és működésük támogatására.
- Díjat, vagy egyéb elismerést kell alapítani a lokálpatriotizmus biztatására. Legyen rangja a közösségformálásnak.

Szociális viszonyok

- Produktív szociális politika (önálló minisztériumot is igényel)
A befektetett pénz nagy részéből nem szabad közvetlen hasznosulást remélni.
- Cigány közösségek felzárkóztatását gyerekkorban kell elkezdni, például délutáni iskolán belüli foglalkozásokkal.
- Hajléktalan szállókon a szálláson, étkezésen, egészségügyi ellátáson kívül gondoskodni kell az itt élők szerény tulajdoni és fizikai biztonságáról.
- Közmunkákat kell szervezni, melybe szükséges a munkaképes hajléktalanok és munkanélküliek bevonása. A szociális ellátás bizonyos fajtáit közmunkához kell kötni.
- Megszűntek a munkásszállók. Ezek pótlására, de egyéb szociális források előteremtésének támogatására igénybe kell venni a multinacionális cégek segítségét is. Nekik is megéri, üzletileg is, ha az ide utazó üzletfelek nem egy szociálisan lerobbant városba érkeznek.
- Tanulmányi ösztöndíjakat alapít a város és a kerületek, melyhez szintén csatlakoznak a multinacionális cégek, sőt hazai vállalkozók is.
- Meg kell szervezni a nyugdíjasok mind szélesebb körű csereüdültetését.
- Szükséges egy információközvetítő, szolgáltatásokat elérhetővé tevő, hálózatként működő tanácsadórendszer megszervezése. Ennek feladata az adományközvetítések összehangolása és a segítségnyújtás a díjhátralékos családok helyzetének feloldásához.

5.6. Egészségügy

Budapest egészségének ügyét nem lehet az országos rendszertől függetlenül tervezni, kezelni. Csak csekély mértékben van mód némi korrekcióra, de ezek is inkább a hibás kormányzati folyamatok fékezését szolgálják, mint a fejlődést.

Az egészségügy vitathatatlanul változást, de nem rombolást igényelt már évek óta. A hatalmon lévő koalíció már akár öt évvel ezelőtt is elkezdhetett volna egy szakszerűen felépített egészségügyi reformot, magáért a tartalmi és hatékonysági javításért, fejlődésért. Helyette az egy éve elindított, átgondolatlan, reformnak nevezett, de káoszba futott kormányprogramot az államháztartás egyensúlyának javítása, azaz kizárólag a kiadások csökkentése vezérli. Ezzel azonban a reformfolyamat központi kérdésévé az ellátás minőségi elemeinek, morális környezetének és pénzügyi feltételrendszerének optimalizálása helyett, a

költségvetés egyensúlyának helyreállítása vált. Mindezek címén hozott intézkedések több visszafordíthatatlan, vagy csak nagyon költségesen korrigálható, káros folyamatot eredményeztek, vagy eredményeznek:

1. Az egészségügy költségvetési kiadásai valóban csökkentek, de ennek nagy az ára :
 - Az ellátórendszer népegészségügyi adatokkal alá nem támasztható, szakmapolitikailag pedig irracionális eredményeket hozó karcúsítása zajlott le, amelynek következtében az intézményrendszer OEP-**finanszírozott kapacitása mintegy 35 százalékkal csökkent**. Már nagyon sok, évtizedek alatt kialakult, nemzetközi szakmai szintű orvos csoport áldozata lett az eddigi káros folyamatoknak, intézkedéseknek.
 - A kellően elő nem készített és meg nem tervezett betegutak által okozott ellátási késedelem **jelentős betegtömeget tart ellátatlanul**.
 - Egyidejűleg az ellátások egyedi finanszírozásának mértéke érdemben nem változott (ami a növekedő infláció mellett ténylegesen finanszírozás-csökkenést jelentett).
 - A területi ellátók kapacitáscsökkentése **a centrális intézetek felé terelte a betegeket**, amelyek azonban e betegtömeg ellátására a szintén csökkentett kapacitásukkal nem alkalmasak. Így alakultak ki a külső szemlélő által hihetetlenek, orvosszakmai szempontból pedig irracionálisnak és morálisan feldolgozhatatlannak minősülő **várólisták**. Ezek következtében az ellátás hozzáférhetősége az egzisztenciális helyzet függvényévé válik.

Kijelenthető, hogy az OEP költségvetés egyensúlyának javítása a hazai betegek egy részének az ellátásból való kizárásával valósul meg. Ma Magyarországon – akarva, akaratlan - a várható élethossz indokolatlan és drámai csökkenése folyik az egészségügyi reform címszó alatt.

2. A reform második, a kormánypártok közti civakodással tarkított fordulójában döntés született a **(szolidaritás-alapú) nemzeti egészségbiztosító (kockázatközösség) feldarabolásáról**, s a járulékokkal való gazdálkodás profitorientált nagyvállalatoknak való átengedéséről. A demagóg szövegek ellenére **lényegében az történik, hogy a magyar kormány lemond a társadalombiztosítás (mint civilizációs vívmány) rendszerének fenntartásáról, az állampolgárok egészségügyi járulékával való gazdálkodásról, s a magyar lakosság ellátásának népegészségügyi szintű koordinálásáról**. A versengő több biztosítós rendszer bizonyítottan drágább, igazságtalanabb és kevésbé hatékony.

3. Az egészségügyi ingatlanvagyon felélése, egészségügyből való esetleges kikerülése elhasználja azokat a meglévő tőke-tartalékokat, amelyeket az egészségügy leromlott infrastruktúrájának megújítására lehetne használni.

4. A rendelkezésre álló uniós fejlesztési források egy rendszerstratégia mentén történő felhasználása a teljes ellátórendszer reformját megalapozhatja. Ha ez kényszer-rögtönzések mentén történik, akkor elmulasztunk egy egyszeri és megismételhetetlen esélyt.

5. A főváros egészségügyi cselekvési programja tartalmaz tíz kiemelt programelemet, köztük a következőket:

- célzott lakossági szűrővizsgálatok rendszeresítése
- az egészséges élethez való egyenlő esély megteremtése és megtartása
- az egészségügyi ellátórendszer népegészségügyi szempontokat figyelme vevő fejlesztése

A jelenlegi „reformok” eredményeképp ezek a célkitűzések elérhetetlenné válnak, ködként foszlanak szét.

Az egészségügyben kialakult helyzet, a kiszolgáltatottság az állam egyik alapvető funkcióját, a társadalmi szolidaritást rombolja. Az egészségügyben az elhibázott intézkedések amúgy is gyorsan éreztetik negatív hatásukat, míg a helyes döntések eredménye sokkal lassabban érvényesül.

A főváros jelenlegi vezetésének kormányhű és az ellenzéki együttműködést tagadó magatartása miatt semmi esély nincs a jelenlegi egészségpolitikai átokfutás megfékezésére. Legfeljebb a civil szervezetek rendelkezhetnek olyan erővel, hogy megfékezzék a rombolást. A szocialista párton belüli ellenállás, későn kezdődött, szűk szakmai tartományra vonatkozik és nem jelent garanciát egy egészséges fordulatra.

A megoldás iránya

A cél: a nemzeti (szolidaritásalapú) kockázatközösség fenntartása, a valós népegészségügyi adatok vizsgálatára alapozott ellátórendszer hatékony kapacitás megszervezése, s az abban zajló gyógyító tevékenység finanszírozási szintjének optimalizálása. A megelőzés, az egészséges életmód, a korai felismerést segítő kultúra az egészségügy stratégiai elemeinek kell lenniük.

Ehhez szükséges (de nem elégséges) lépések:

1. Minden eszközzel meg kell akadályozni az egészségügy és a biztosítási rendszer további szétrombolását, a társadalombiztosítás bármilyen mértékű privatizációját.
2. Minden eszközzel meg kell akadályozni az egészségügyi ingatlanvagyon értékesítését.
3. Ki kell alakítani azt az állami intézményt, amely központilag, az Országgyűlésnek alárendelve, ciklusokon átívelő és megszakítás nélküli népegészségügyi monitorozás és egészségügyi ellátástervezés és szervezés felelőse. Mellé kell szervezni és rendelni egy központi pénzkezelő szervezetet, banki jellegű jogkörökkel és profi működéssel.
4. A szolidaritás alapú, állami társadalombiztosítási rendszernek ki kell dolgozni a többszintűvé fejlesztésének feltételeit, szabályait és módját.
5. Az ellátórendszer forrástermelési és forráselosztási módjáról, az ellátás szervezésének struktúrájáról és stratégiai alapelveiről, az egészségügyi dolgozók hatékony működésének érdekeltségi rendszeréről, összességében egy valódi egészségügyi reform tartalmi kérdéseiről szakmai, társadalmi megállapodást kell kötni. Nyilvánvaló, hogy az egészségügy reformja nem valósítható meg az egészségügyi dolgozók aktív együttműködése nélkül. E réteg azonban sohasem fog olyan reformot támogatni, amely nem veszi figyelembe csoportérdekeiket, mindenekelőtt egzisztenciális és pénzügyi biztonságukat. E réteg elemi igénye a magas színvonalú szakmai munka megvalósítása, s ennek útján a társadalmi elismertség növelése.
6. Az egészségügyi dolgozókat, s kiemelten az orvosokat aktív partnerré kell tenni a reformban. Olyan jövedelmi, adózási, vállalkozási és felelősségbiztosítási törvényi környezetet kell teremteni, amely ösztönözné e réteg kreatív tagjait a szakmai felelősségvállalás mellett a pénzügyi felelősség vállalására is.

Mindezek megvalósításához lényegesen szélesebb partneri kapcsolatra van szükség. Partnerkapcsolat **a kormány és az egészségügyi dolgozók között** a reform útjának közös kidolgozásában.

Partnerkapcsolat **az egészségügyi intézmények és a társadalombiztosító között** a magas színvonalú szakmai munka előállításában, szinten történő finanszírozásában, az áttekinthető és racionális költségvetések közös kialakításában.

Partnerkapcsolat **a járulékfizető és a társadalombiztosító között** a korrekt járulékfizetésben és az ezért elvárható színvonalú egészségügyi ellátás biztosításában.

Partnerkapcsolat **a beteg és az egészségügyi dolgozók között** a drámaian szűkező bizalom újraépítésében, az egymás iránti empátiában, toleranciában és szolidaritásban.

A fővárosban emellett önkormányzati feladatként:

- fokozni kell a szűrővizsgálatok számát és rendszerességét
- kampányt szükséges folytatni a drog-, a dohányzás, - a szeszital-fogyasztás ellen
- az iskolákban fokozott felvilágosító tevékenység e témákban
- a budapesti szülészeti ellátórendszer területi- és kapacitás egyensúlyának helyreállítása
- a családmódel, különösen a többgyermekes családmódel népszerűsítése, a családi életre történő nevelés az iskolákban
- a gyermekeket nevelők fokozott védelme a munkaerőpiacon
- családtámogató önkormányzati intézkedések (családi üdültetés, kedvezményes színház, - mozijegy, strand, - könyvtár, - múzeumi, - állatkerti belépő a nagycsaládosoknak.)

5.7. Oktatás

Több sebből vÉrzik az oktatáspolitikai függetlenül attól, hogy a vidéki városokról, a falvakról, vagy Budapestről van szó. A helyzet jellegében hasonlít az egészségüghöz: hanyatlás, rombolás, szakmai hibák. A különbség abban van, hogy az egészségügyben a kormány 2002 – 2006 között nem tette azt, amit kellett volna, de napjainkban még a működő részét is szétveri, addig az oktatáspolitikai már 2002-től a hibák sorozatát követte el. A közoktatás, a szakképzés és a felsőoktatás területén – néhány jogos intézkedés kivételével (például: milyen szakokra mekkora kontingens vehető fel, szervezeti felépítések, pályakezdők sorsának monitorozása) – komoly megtorpanás tapasztalható, sőt egyes területeken nagyon rossz a helyzet. Az oktatásból a forráskivonás már eleve kártékony, pláne ha azt nem szakszerűen végzik. Az iskolabezárások, a felsőoktatás tandíj kötelezettsége, a módszertani hibák, a közvetlen és közvetett károkat okozó adminisztratív és sokszor politikai jellegű intézkedések joggal megkérdőjelezzik a kormányzat és a városvezetés hosszabb távú felelősségtudatát. Pedig a következő generációt érintő értékek szempontjából nagyon kritikus időszakba kerültek a társadalmak idehaza és külföldön, főleg Európában. Több európai országban napjaink központi kérdésévé teszik a kedvezőtlen folyamatok megállítását, visszafordítását. Magyarországon úgy tűnik, hogy a központi akarat még rátesz egy lapáttal, esetenként serkenti a rossz folyamatokat.

A kor jelenségei és az elmúlt időszak hiányos, olykor hibás politikája miatt szomorú a hazai helyzet.

A fogyasztói társadalom értékrendje a szorgalmas és kitartó tanulásra nevelő és azt elváró hagyományos iskolával ellentétes agresszív hatást gyakorol az ifjúságra.

A *politika* hatalmi kérdést és a költségvetés kiadási oldalának tényezőjét látja benne, ahelyett, hogy igazi *stratégiai ágazatként* részesítené kiemelt figyelemben és támogatásban.

Az *oktatásirányítás* „szolgáltató intézménynek” tekinti az iskolát, ahol a „fogyasztók” elvárásainak kell mindenáron megfelelni. Ezáltal a szakmai döntéseket kiszolgáltatja a laikusok divat diktálta igényeinek. Az értékközvetítést és az eszmények vezérelte *nevelést* elvetendő, múzeumba illő pedagógiai felfogásnak tekinti. Ez a szemlélet tarthatatlan.

A *pedagógusok* erkölcsileg és anyagilag mélyen a társadalmi szerepük fontossága és súlya alatt vannak megbecsülve; kiszolgáltatottak, elfordultak a szakmai történések követésétől: nagy számban elkeseredetté, fásulttá váltak.

Növekszik a nevelő szerepét betölteni képtelen *családok*, a hátrányos helyzetű és a fejlődésükben veszélyeztetett *gyermek*ek száma, akik különleges, egyéni bánásmódot igényelnének.

A *pedagógusképzés* nem megfelelőképpen készíti fel a leendő tanárokat.

*Csökken a gyermek*ek száma.

A *költségvetés* a normatív finanszírozás rendszerével intézmények sokaságát ítéli végleges bezárásra. A kistelepülések bezárt iskolái előbb vagy utóbb a község elnéptelenedéséhez, majd végleges megszűnéséhez vezetnek. A kihálásra ítélt falvak pedig tovább rombolják a nemzeti lélek- és tudatállapotot.

Iskolaépületeinknek több mint a fele elavult, és csak a töredékében vannak meg a minimálisan szükséges, kötelezőnek előírt taneszközök.

A tanulók átlagos *tudásszintje* évek óta romlik. Példaként említhető, hogy már a kezdeteknél súlyosak a hiányosságok. Sok gyerek több év tanulás után is gyengén olvas. Később a magyar nyelv és kifejezések használatában is elemi hiányosságok jelentkeznek. A technikai eszközök használatának fejlődését nem követi az ítéloképesség, a mérlegelőképesség, az arányérzék fejlesztése.

A szülők és a társadalom körében igen *nagyok a várakozások* az iskolákkal szemben.

Fokozódik a *nevelés* iránti igény. A „semleges világnézet” elmélet megbukni látszik.

Helyenként már növekszik a nevelő iskolák, döntően az *egyházi intézmények* iránti érdeklődés.

A magyar felsőoktatás eredményességének és minőségének javítása érdekében tartalmi és szerkezeti változtatásokra már évek óta szükség volt. Sajnos az előző kormány oktatáspolitikája a szerkezeti változtatásokat együtt próbálta végrehajtani a „Bologna-folyamat”-ként közismert, több ciklusú képzés bevezetésével. Az erőltetett, Magyar Bálint-féle reform egyik területen se lett sikeres. Vannak a programnak jó elemei is, de összességében, a konszenzus nélkül, politikai erővel végrehajtott változások rontják a magyar felsőoktatás minőségét, így nemzetközi versenyképességét.

A Bologna-folyamat, lényegét tekintve oktatási szerkezet, ezért bevezetésének eredményessége a vele járó tartalmi változások kezelésének módjától függ. E több ciklusú, lineáris képzés szerkezeti adottságai azonban csak egyes területek jelenkori kihívásainak felelnek meg. Ezért a felsőoktatás átalakítását kizárólag a meglévő minőséget jelentő értékek megtartása, illetve növelése mentén szabad elvégezni. Örömteli a „bachelor” fokozat megjelenése, de ennek nem lehet ára az eddigi képzés színvonalának feladása.

Az új rendszer bevezetése – hasonlóan több európai országhoz - az adottságok, és a sajátosságok figyelembevételével több körülményt, felkészülést és megfelelő ütemezést igényel, továbbá a felsőoktatás ilyen mértékű átalakításához többletforrásokra van szükség. Az átalakítást csak az összes feltétel létrejötté esetén célszerű elvégezni, és kizárólag a társadalom és a gazdaság igényei szerinti területeken.

A pedagógusképzésben és ezen belül a tanárképzésben a ciklikus-lineáris oktatás bevezetése jelenleg megalapozatlannak és indokolatlannak tűnik.

A felsőfokú szakképzést (4 félév) és az ennek bemenetét jelentő, de hiányzó középfokú technikusképzést a „bolognai folyamatokkal” jelzett felsőoktatási reformtól elválasztandónak, külön területnek és fejlesztendőnek kell tekinteni. A bachelor képzés és a felsőfokú szakképzés eltérő szintet és eltérő munkaerő-piaci igényt szolgál, ezért külön kezelendő.

Az egyébként is csak nagy nehézségekkel taníttatott szegény tehetségek nagy részének sorsa a kötelező tandíj bevezetésével megpecsételődött. Magyarország még távolról sincs abban a szociális állapotban, hogy ezt a tandíjat szabadna bevezetni. A felsőoktatás hatékonyságának növelésére, a fegyelmi szint javítására más módszerek jóval hatékonyabbak és nem okoznak társadalmi kárt.

Javaslatok, stratégiai szempontok:

Új közoktatási, szakképzési, felsőoktatási és felnőttképzési, valamint önkormányzati törvényt kell alkotni, minél szélesebb szakmai bázison.
(A felsőoktatás nincs az önkormányzatokkal felelősségi kapcsolatban, így erre a területre nem készül stratégia és cselekvési program.)

Közoktatás:

- Szabályozni kell a közoktatás tartalmi követelményeit a Nemzeti Alaptanterv kiegészítésével és az érettségi követelmények műveltségjelemeinek megfogalmazásával.
- Tartalmilag és szerkezetileg át kell alakítani a szakképzést (beleértve az átképzéseket is), különös tekintettel a gyakorlati képzésre. A technikus képzést középfokon vissza kell állítani.
- A köznevelési intézmények működését 100 %-ban a költségvetésnek kell finanszíroznia.
- Az önkormányzati szakképzési központokat nem szabad privatizálni.
- Ingyenessé kell tenni az óvodai étkeztetést mindazok számára, akik erre igényt tartanak, és jogszabály alapján jogosultak rá.
- Ki kell építeni a közoktatás szakmai ellenőrzési és értékelési rendszerét az OKÉV bázisán. Vissza kell állítani a szakfelügyelői rendszert.
- Központi felügyelet alá kell vonni a pedagógiai (szakmai szolgáltató) intézeteket.
- Törvényt kell alkotni a Pedagógus Kamara felállításáról.
- A pedagógus bérreformmal és szakmai ellenőrzéssel egyidejűleg meg kell kezdeni a pedagógus életpálya-modell életbe léptetését.
- Egységesíteni kell a tankönyvkiadás – és támogatás rendszerét.
- Egységesebbé kell tenni a pedagógiai programokat legalább az általános iskolákban.
- Előtérbe kell helyezni a pedagógusok szakmai - továbbá személyi biztonságát.
- Erősíteni kell az iskolákban a nevelési elemeket, fokozni szükséges a felvilágosító munkát.

Utószó

Budapest élhetőbb és vonzóbb jövőjének koncepciója egy előkészítési, tervezési munka első lépése. Budapest jövőjében gondolkodók csak akkor tudnak reális és értékes terveket készíteni, amikor arra szükségesség van és rendelkezésre állnak a legfontosabb információk, elsősorban források mennyisége. Továbbá a főváros működtetésének és fejlesztésének részletes terveit csak az aktuális törvényi és szabályozási környezet pontos ismeretére lehet alapozni. Ezekben a területeken is jelentős változások várhatók a következő két-három évben. Mindezek nem akadályozták egy koncepció legfontosabb elemeinek a kidolgozását. Különösen kiemelhető a koncepció alapján, hogy:

- a működési biztonság fontossága nem kevesebb, mint az erőltetett presztízsfeljesztéseké
- a városvezetésben tán a legszükségesebb változás a szellemiségben történő változás
- a többségi érdekérvényesítés lényeges szempont
- Budapestnek nem „világvárosi”, hanem elismert közép-európai központ státuszra kell törekednie
- a városvezetésben nélkülözhetetlen a „jobb”- ill. „baloldali” politikai erők pragmatikus együttműködése.

A koncepció további finomítása folytatódik.

* * * * *